

L-F. CASSAS, *Peristil Dioklecijanove palače u Splitu*. London, Victoria and Albert Museum

Venecije u Palestinu. U opširnom putopisu opisao i našu obalu, uz koju je prošao na polasku i povratku. Zadržavao se u Poreču, Zadru, Dubrovniku i Korčuli. Važni su opisi unutrašnjosti zadarske katedrale i građevina u Dubrovniku koje su stradale u potresu 1667.

BIBL.: *Viaggio a Gerusalemme*, Milano 1855.

I. Pet.

CASSAS, Louis-François, franc. slikar (Azay-le-Ferron, 1756 – Versailles, 1827). Učio je u Parizu, a od 1778. u Rimu. Putovao Italijom, Bliskim istokom, Egiptom, Grčkom, a 1782. i jadranskom obalom od Trsta do Splita, izrađujući crteže i akvarele krajolika i ant. građevina. Na temelju njih, njegovih putnih bilježaka i tekstova ostalih pisaca (A. Fortis) napisao je Joseph Lavallée putopis *Istrom i Dalmacijom*, opremljen gravirama izrađenim prema Cassasovim akvareliranim crtežima i arhit. nacrtima ant. spomenika. Knjiga je znatno utjecala na razvitak klasicističke arhitekture u Francuskoj. Cassasovi akvareli Istre i Dalmacije (Victoria & Albert Museum, London) istaknuta su djela akvarelnog slikarstva, rađena u duhu klasicizma i romantizma, a istodobno su i važna dokumentacija o našim krajevima i spomenicima u XVIII. st.

BIBL.: *Voyage pittoresque et historique de l'Istrie et de la Dalmatie*, Paris 1802 (s J. Levalléeom).

LIT.: *D. Keckemet*, Louis-François Cassas et ses illustrations de l'Istrie et de la Dalmatie, Annales de l'Institut français de Zagreb, 1970–1971, 22–23. – *Isti*, Louis-François Cassas i njegove slike Istre i Dalmacije 1782, Rad JAZU, 1978, 379.

D. Kt.

CASTRO, Andrea de, portretist, rodom iz Pirana; 1820–56. radi u Trstu. U Dubrovniku i Orebiću čuva se nekoliko njegovih minijaturnih portreta naših pomoraca.

LIT.: Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. – *C. Fisković*, De Castrova minijatura na Orebićima, Zbornik za likovne umetnosti (Novi Sad), 1980.

CASTRUM, rim. utvrđeni vojnički logor, tabor, okružen obrambenim nasipima i jarcima. Prvi ga je opisao Polibije u I. st., poslije o njemu pišu Livije, Higini i drugi. C. je obično kvadratična odn. pravokutna oblika; dvije glavne ulice – *decumanus* (istok–zapad) i *cardo* (sjever–jug) – križale su se pod pravim kutom i dijelile c. u četiri dijela. Na njihovu sjecištu nalazio se *praetorium* (zapovjednikov šator), a na njihovim završecima bila su po jedna vrata. Sporedne ulice tekle su paralelno s glavnima. U svim područjima Rimskog Carstva bilo je takvih utvrđenih vojničkih logora. Iz rim. castruma razvili su se mnogi gradovi *Siscia* (Sisak) i *Mursa* (Osijek). Ulični raspored castruma bio je često podloga

razvoju urbane strukture kasnijih gradova. *Castra*, kompleksi zidina s kulama i utvrdama, samostalni ili u sastavu rim. limesa, podizani su u kasnoj antici za obranu rim. granica. U kasnoj antici podižu se na obali i na otocima, najvjerojatnije za zaštitu pomorskih putova; najbolje su istražene one na otoku Žirju. Kao castra često služe i prapovijesne gradine.

LIT.: *F. Fischer*, Das römische Lager, Leipzig 1914. – *Limes u Jugoslaviji*, I, Beograd 1961. – *M. Suić*, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 1976. – *Z. Gunjača*, Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnom jadranskom priobalju, Materijali, XXII (Novi Sad), 1986.

R.

CATINELLI, Miroslav, arhitekt (Karlovac, 5. X. 1934). Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu 1961 (M. Kauzlarić). Projektira industrijske i poslovne objekte: »MTČ« u Čakovcu, tvornica »Mega« u Zagrebu, vinarija »Kutjevo« u Kutjevu. Autor je stambeno-poslovnih megastrukture u Zagrebu: u naselju Siget stambeno-poslovni blok »Superandrija« i kompleks »Grana« u Dubravi.

LIT.: Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura 1986, 196–199.

Z. Kol.

CAVA, Onofrio della → ONOFRIO DI GIORDANO DELLA CAVA

CAVALLIERI, Domenico, venec. klesar, djelovao u prvom pol. XVIII. st. u Istri i na Krku. Radionica mu je bila u Žminju. Između 1718–20. izradio podnožje, svetojhranište i bočne oltare u franjevačkoj crkvi na Košljunu (otok Krk). God. 1726. izradio oltar *Pohoda* za franjevačku crkvu u Pazinu.

LIT.: *A. Furlan*, Povijest franjevačke crkve i samostana u Pazinu, Pazin 1913, str. 6. – *Hrvat – Matejčić – Prijatelj*, Barok.

Ra. Mat.

CAVTAT, gradić u J dijelu Župskoga zaljeva II od Dubrovnika; prvotno grčko naselje *Epidauros*. Oko 228. nalazi se u vlasti Rimljana, poslije postaje rim. kolonija. Ime C. je nastalo prema *Civitas vetus*, kako su bje-gunci u novoosnovanom Dubrovniku nazivali svoje matično naselje. Iz toga vremena očuvali su se ostaci rim. kazališta (?), grobovi te ostaci ceste iznad današnjega mjesta. Ant. grad razoren je poč. VII. st. za prodora Avara i Slavena. – Iz XV–XVI. st. očuvani su ostaci gradskih zidina prema kopnu i renesansni knežev dvor, rad domaćih graditelja. Barokna župna crkva ima drvene oltare. U župnom dvoru nalazi se pinakoteka. U gotičko-renesansnoj franjevačkoj crkvi čuva se poliptih (poč. XVI. st.), rad Vicka Lovrina, a u samostanu umjetnička zbirka. Zbirka Baltazara Bogišića ima brojne grafičke radove domaćih i stranih umjetnika, etnograf. predmete i mali arheol. lapidarij, a u njegovoj velikoj biblioteci čuva se i

CAVTAT, mauzolej obitelji Račić, djelo I. Meštrovića

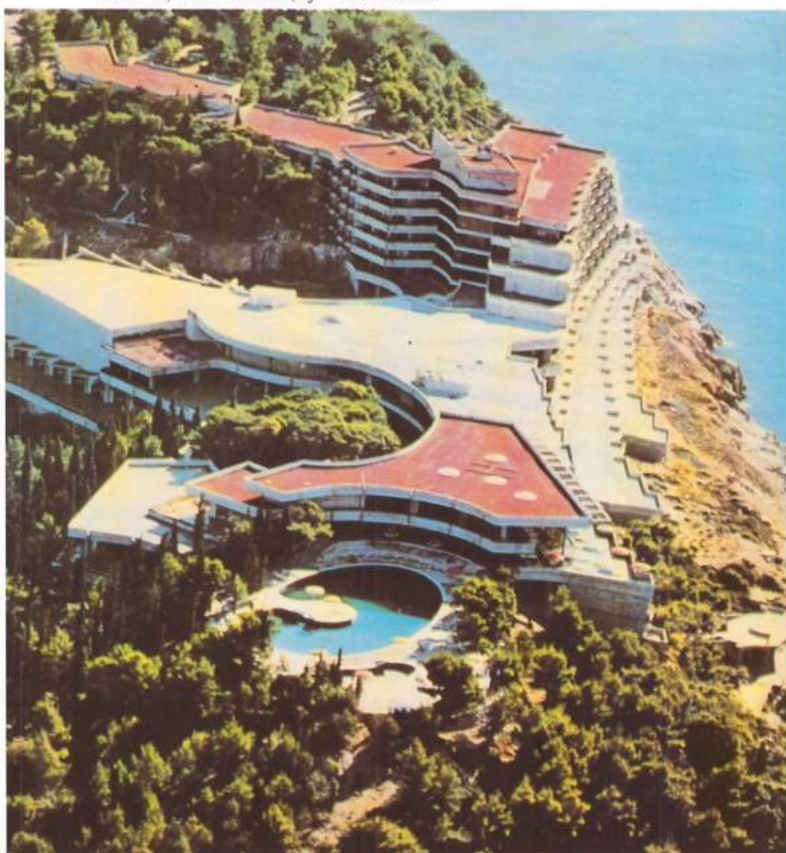

CAVTAT, detalj poliptiha Vicka Lovrina u franjevačkoj crkvi

nekoliko osobito vrijednih knjiga, koje su tiskali Dobrić Dobrićević iz Lastova i Kotoranin Andrija Paltašić. U kući Vlaha Bukovca nalazi se zbirka njegovih slika i uspomena. Na groblju je mauzolej obitelji Račić, rad I. Meštrovića (1920–30), a u naselju spomenik B. Bogišiću, rad P. Palavičinića. Hotel »Croatia«, S. Miličevića, izgrađen je 1972.

LIT.: G. Novak, *Quaestiones Epidauritanae*, Rad JAZU, 1965, 339. — *Isti*, Povijest Dubrovnika od najstarijih vremena do početka VII stoljeća, Anali—Dubrovnik, 1966. — L. Beritić, *Utvrdjena i regulacioni plan Cavtata*, Anali—Dubrovnik, 1970. — M. Šuić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976. — I. Lentić, *Dubrovački zlatari*, Zagreb 1984. — N. Gruić, *Ladanjska arhitektura dubrovačkog područja*, Zagreb 1991. N. B. B.

CAVTAT, hotel »Croatia«, djelo S. Miličevića

CECCHELLI, Carlo, arheolog (Rim, 13. X. 1893 — 8. XII. 1960). Obradivao kršć. spomenike te ranobiz. umjetnost i arhitekturu. God. 1932. objavio ilustrirani katalog građevnih spomenika i umjetnina u Zadru. U odnosu na ranija izdanja to je najkompletniji stručni popis zadarskoga umj. blaga, posebno vrijedan za djela nestala u II. svj. ratu.

BIBL.: *Zara, catalogo delle cose d'arte e di antichità*, Rim 1932.

I. Pet.

CECHO, tal. graditelj i klesar iz Monopolija (XIV. st.). God. 1390. sazi-dao je prizemlje zvonika dominikanskog samostana u Dubrovniku sa četiri pilastra urešena vijencima od mirmo poredanog lišća, gotičkih osobina. Za kuću Đure Bokšića, protovestijara bos. kralja Stjepana Dabiše, kleše 1393. kičenu kvadriforu i ostale prozore.

LIT.: C. Fisković, *Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb 1947, str. 112. — *Isti*, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, Dubrovnik 1955, str. 105. Iv. Mat.

CEHOVI, udruge obrtnika koji su imali određena statutom propisana prava i dužnosti; iste zadatke i sličnu organizaciju imale su često i crkv. bratovštine. Počeci i razvoj cehova vezani su uz razvoj gradova u XII. i XIII. st. U J Hrvatskoj neki c. potječu od rim. *collegia opificium*; a u S Hrvatskoj nastali su iz crkv. bratovština i bili organizirani po srednjoeur. uzoru. Razvitkom manufakture i industrijske proizvodnje ukidaju se u XIX. st. Obrtnici-umjetnici (slikari, zlatari, kipari, graditelji) također imaju svoje cehove ili su članovi u srodnim udruženjima. — Bratovština zlatara spominje se u Zadru već 1176. U Dubrovniku drvodjelci imaju bratovštinu 1226, zlatari 1306, kamenari u XIV. st., a slikari se udružuju 1492. U Šibeniku se bratovština kamenara osniva 1499. Cehovskim pravilima i ceremonijalom bili su predviđeni razni umj. obrađeni predmeti koji služe kao vanjsko obilježje ceha. Cehovska zastava redovito je oslikana i izvezena, sa simbolima ceha i slikom sveca zaštitnika (zastava koju je u XVI. st. naslikao K. Antunović za bratovštinu kamenara u crkvi Domino u Dubrovniku, zastava zagrebačkog graditeljskog ceha iz 1770). Škrinja (ladica) u kojoj se čuvaju cehovske isprave urešena je intarzijama ili rezbarijom (ladica potkivačkoga ceha u Varaždinu iz XVII. st.). Cehovska knjiga se urešuje minijaturama (pravila ceha tkalaca u Varaždinu iz 1710), a cehovske tablice imaju u reljefu simbole obrta (tablica Velikoga ceha zagrebačkoga iz 1632). Očuvano je mnoštvo pečata kojima su ovjeravani cehovski dokumenti.

LIT.: R. Horvat, *Kaptolski cehovi u Zagrebu*, Zagreb 1936. — V. Foretić, *Dubrovačke bratovštine*, ČHP, 1943, 1. — M. Šercer, *Zagrebačke cehovske tablice*, Iz starog i novog Zagreba, IV, Zagreb 1968. — L. Dobronić, *Zagrebački graditelji i građevinski ceh u XVIII. stoljeću*, ibid., V, 1974. — M. Šercer, *Stari zagrebački obrti* (katalog), Zagreb 1991. R.

CELESTIN, Vjekoslav, arheolog i numizmatičar (Ivanec Bistranski 13. VI. 1862 — Osijek, 22. IV. 1936). Profesor grčkog i latinskog na